

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ
ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

**ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧНІВ
ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ З УРАХУВАННЯМ МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ
ЗВ'ЯЗКІВ**

Напрямок підготовки: 6.020303 Філологія (англійська)»
ОС — бакалавр

Виконавець: Малярчик Ю.Ю.

студентка V- курсу групи ФА-5 (з)

(підпис)

Науковий керівник:

канд.пед.наук, доц. Бопко І.З.

(підпис)

Робота допускається до захисту:

Зав. кафедрою:

док.пед.наук, доц. Теличко Н.В

(підпис)

« ___ » _____ 2020 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	9
1.1. Формування основ лексичної компетенції як мета навчання лексики в початковій школі	9
1.2. Психолого-педагогічна характеристика молодших школярів	20
1.3. Використання міждисциплінарних зв'язків в початковій школі	29
РОЗДІЛ 2. ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ З УРАХУВАННЯМ МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ ЗВ'ЯЗКІВ.....	32
2.1. Проблема реалізації міжпредметних зв'язків на уроках іноземної мови..	32
2.2. Практична реалізація міждисциплінарних зв'язків на уроці англійської мови та математики для формування лексичної компетенції молодших школярів.....	39
ВИСНОВКИ.....	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	51

ВСТУП

Актуальність дослідження. Навчання англійської мови як засобу міжкультурного спілкування вимагає цілеспрямованої уваги. Роль англійської мови у світі в 21 столітті значно зросла. Це пояснюється, зокрема, тим, що нею володіє приблизно 31% громадян Євросоюзу, а для 16% вона є рідною. Сьогодні англійська мова стала мовою техніки, науки, культури, бізнесу. Про це свідчать факти: три чверті світової кореспонденції, 80% електронної пошти та інтернет ведеться англійською. Більшість міжнародних документів, статей, літературних творів, інструкцій написано англійською мовою. Знання англійської мови розширює кругозір, дозволяє більше дізнатися про культуру та звичаї інших народів.

Питання методики навчання іноземної мови порушувалось досить давно, проте сьогодні у зв'язку зі зростанням ролі англійської мови питання спілкування англійською мовою досліджується ще глибше. Значну увагу вчені приділяють поняттю «комунікативна компетенція». Це поняття з'явилося в методиці навчання іноземної мови у 80-ті роки, запропонував його американський учений Д. Хаймзом, який трактував комунікативну компетенцію як інтегративне утворення, що включає поряд з лінгвістичними і соціально-культурні компоненти.

Одним із важливих завдань, яке ставиться перед учнями при вивченні іноземної мови, є оволодіння лексичною компетенцією, оскільки вона є складовою комунікативної компетенції учнів. Велике значення і актуальності набуває формування основ лексичної компетенції учнів початкової школи, через те, що саме молодші школярі мають більшу здатність і готовність до засвоєння великої кількості лексичних одиниць. Молодший шкільний вік є віком становлення особистості дитини. За словами М. М. Заброцького, у цей час відбувається перебудова всієї системи відносин дитини з дійсністю. Учені дійшли згоди в тому, що організований вплив на дитину у період

молодшого шкільного віку дає їй можливість швидко і легко опанувати розмовну форму іноземної мови[19].

Питання методики навчання лексики іноземних мов розглядалися багатьма дослідниками, такими як В.А. Бухбіндером, Н.І. Гез, Зимньою І.О., І.Л. Бім, Шатіловим С.Ф., Шацьким В.Н., Друзьом Г.О., Жилко Н.М., Кузьменком Ю.В. У деяких роботах, присвячених навчанню іноземної мови у початковій школі, питання навчання лексики порушувалися попутно, в руслі дослідження інших проблем (наприклад, в роботах Н.А. Горлової, О.Ю. Дігтяра, Н.В. Добриніної, Є.І. Негневицької, М.Т. Оганесяна, Л.А. Цветкової, та ін.)

Детальний аналіз робіт і досліджень, присвячених вивченню психічних особливостей учнів молодшого шкільного віку дозволяє стверджувати, що саме цей віковий період є найбільш продуктивним для засвоєння знань, умінь і навичок при вивченні іноземної мови. Особливості та динаміка розумових операцій у процесі розвитку комунікативної компетенції розглядаються в роботах Н.Б. Буртового, Н.С. Колмогорова, Ю.І. Пассова. Аналіз спеціальної літератури, доповнений надбаннями позитивного педагогічного досвіду та досвіду авторів, переконує в тому, що початок раннього вивчення іноземної мови містить у собі вагомі психологічні передумови для оволодіння молодшими школярами основами елементарної комунікативної компетенції.

Лексична компетенція визначається сучасними вченими (О.П. Аматьєва, А.М. Богущ, С.Л. Куліш, С.Ю. Ніколаєва та ін.) як наявність певного запасу лексичних одиниць (ЛЮ) з урахуванням віку школярів, здатність адекватно їх використовувати: коректно вимовляти і писати, правильно організувати граматично, розуміти на слух і в процесі читання, оперувати ними в актах комунікації у потрібному темпі і в різноманітних значеннях, доречно вживати образні вислови, прислів'я, приказки, фразеологічні звороти для досягнення відповідного комунікативно-функціонального результату.

Відповідно до вимог програми з іноземних мов (2012р.) і Державного стандарту початкової освіти (2013р.), практична мета навчання іноземної мови у загальноосвітній школі полягає у формуванні в учнів певного рівня іншомовної комунікативної компетенції, тобто здатності спілкуватися іноземною мовою. Тому сформована лексична компетенція стає підґрунтям для реалізації мовленнєвої, соціокультурної та соціолінгвістичної компетенцій школярів. Згідно з програмою, початковий етап навчання іноземної мови у сучасному загальноосвітньому навчальному закладі надзвичайно важливий, оскільки в цей період закладаються психолінгвістичні основи іншомовної комунікативної компетенції, необхідні та достатні для подальшого її розвитку й удосконалення. Тут відбувається становлення засад для формування іншомовних фонетичних, лексичних, граматичних та орфографічних навичок, а також умінь в аудіюванні, говорінні, читанні й письмі у межах програмних вимог [72].

Варто відмітити, що не менш важливу роль у формуванні лексичної компетенції молодших школярів відіграють міждисциплінарні зв'язки. Вченими встановлено, що показником розумового розвитку учня є перенесення знань з одного предмета в інший, який характеризує продуктивність пізнавальної діяльності. Перенесення полягає в міжпредметному узагальненні відомого і синтезуванні нового, узагальненого знання. Міжпредметні зв'язки у навчанні вносять елементи творчості в розумову діяльність учня, а також елементи репродукції та пошуку, які проявляються в пізнавальній діяльності [11, с.36]. На основі міжпредметних зв'язків будуються інтегровані уроки, які в свою чергу активізують інтерес учнів до предмета. Сучасні дослідники розглядають поняття міждисциплінарності як найбільш поширений метод реалізації комплексного навчання, в яких загальна тема вивчається більш ніж в одній області змісту. Базою для міжпредметних зв'язків виступає навчальна програма дисципліни, яка спільно розроблена учасниками навчального процесу з урахуванням важливих питань.

Проблема міжпредметних зв'язків на уроках іноземної мови не нова. Однак у наш час вона звучить з особливою силою щодо вивчення іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах. Іноземна мова, на відміну від інших навчальних дисциплін, відкрита для численних міжпредметних зв'язків, для використання інформації з інших галузей знань. Навчання іноземної мови у молодшому шкільному віці будується на основі знання рідної мови, через це навчання англійській мові не заперечує вплив рідної мови. Досить часто форми, методи і засоби, які використовуються при навчанні англійській мові співпадають з тими, що використовуються на інших предметах. Реалізація міжпредметних зв'язків при викладанні іноземних мов носить ще до деякої міри епізодичний характер. Це пояснюється, насамперед, відсутністю скоординованості між навчальними програмами з іноземної мови та інших загальних дисциплін, що унеможлиблює свідоме перенесення учнями набутих знань у сферу іноземної мови. Найчастіше міжпредметні зв'язки встановлюються під час вивчення нового матеріалу, зокрема при з'ясуванні теоретичних питань у формі розповіді або невеличких коментарів у формі бесіди; виконані вправ лексичного, етимологічного, стилістичного характеру або самостійних завдань з розвитку зв'язного мовлення; складанні невеличких доповідей учнів на теми мовознавчого, історичного, літературного характеру тощо.

Проблема міжпредметних зв'язків є актуальною, оскільки взаємний зв'язок предметів витікає із завдань комплексного підходу до навчання та виховання. Міжпредметні зв'язки у певних межах враховують спільне між предметами як за змістом, так і в навчально-виховному процесі. Через це проблема формування основ лексичної компетенції учнів початкової школи з урахуванням міждисциплінарних зв'язків – одна з найважливіших методичних проблемського дня. Вона з кожним роком привертає все більшу увагу дослідників у нас і за кордоном та не є розкритою повністю.

Таким чином, соціальна значущість проблеми формування основ лексичної компетенції з урахуванням міждисциплінарних зв'язків та

недостатня розробленість цих питань в сучасній методиці викладання іноземної мови зумовила вибір теми роботи «Формування основ лексичної компетенції учнів початкової школи з урахуванням міждисциплінарних зв'язків».

Об'єкт дослідження: процес навчання іншомовної лексики в початковій школі.

Предмет дослідження: форми, методи та засоби формування основ лексичної компетенції дітей молодшого шкільного віку.

Мета дослідження: обґрунтувати практичну реалізацію міждисциплінарних зв'язків на уроці англійської мови для формування лексичної компетенції молодших школярів основ лексичної компетенції дітей молодшого шкільного віку з урахуванням міждисциплінарних зв'язків.

Завдання дослідження:

1. Здійснити теоретичний аналіз проблеми формування основ лексичної компетенції молодших школярів з урахуванням міждисциплінарних зв'язків.

2. Дослідити та представити психолого-педагогічну характеристику молодших школярів.

3. Обґрунтувати практичну реалізацію міждисциплінарних зв'язків на уроці англійської мови для формування лексичної компетенції молодших школярів основ лексичної компетенції дітей молодшого шкільного віку з урахуванням міждисциплінарних зв'язків.

Методи дослідження. У дослідженні було використано комплекс теоретичних, емпіричних, статистичних методів, серед яких: теоретичний аналіз та систематизація наукових даних з проблеми; метод спостереження; анкетування; методичний експеримент; статистичні методи обробки результатів дослідження.

Наукова новизна дослідження: отримані результати у ході дослідження постають новими у контексті поглибленого вивчення процесу формування основ лексичної компетенції молодших школярів з урахуванням міждисциплінарних зв'язків. У роботі удосконалено характеристики лексичної компетенції за рахунок введення маловідомих фактів, що характеризують її як складову комунікативної компетенції. Установлено зв'язок англійської мови з іншими предметами початкового циклу не лише на теоретичному рівні, а й у ході практичних занять.

Теоретичне значення роботи полягає у тому, що у ній уточнено сутність понять «лексична компетенція» та «міждисциплінарні зв'язки»; сформульовано вимоги до вправ для формування основ лексичної компетенції молодших школярів з урахуванням міждисциплінарних зв'язків.

Практичне значення роботи. Результати даного дослідження можуть бути використані вчителями–практиками при організації навчально-виховного процесу з учнями молодшого шкільного віку а також навчання студентів у курсі лекцій із методики викладання іноземних мов.

Структура роботи. Бакалаврська робота складається із вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи складає 57сторінок.

ВИСНОВКИ

В межах даного дослідження нами було вивчено суть поняття «лексична компетенція» як складової комунікативної компетенції, а також «міждисциплінарні зв'язки»; психологічні особливості дітей молодшого шкільного віку та резервні можливості МДЗ. На основі проведеного дослідження можна зробити наступні висновки:

1. Враховуючи сутність поняття лексичної компетенції, її основні ознаки, ми відмітили, що вона є складовою комунікативної компетенції; виділили 3 основні етапи у роботі над лексикою - ознайомлення та первинне закріплення; рецептивно-репродуктивне опрацювання ЛО на рівні речення; розвиток умінь використання лексичних одиниць у різних видах мовленнєвої діяльності на рівні понадфразової єдності. Проаналізувавши кожен з етапів навчання лексики, ми помітили, що у ході ознайомлення та роботи над лексичними одиницями різних тем англійської мови існує зв'язок з темами інших предметів початкового циклу, що дає можливість говорити про міждисциплінарні зв'язки англійської мови з іншими предметами. Розглядаючи можливості формування основ лексичної компетенції учнів початкової школи, ми відмітили вплив психолого-фізіологічних особливостей дітей на навчально-виховний процес. Ми вивчили особливості таких психологічних процесів молодших школярів, як пам'ять, увага, уява, розумові здібності, мислення, сприйняття. Проаналізувавши роль міжпредметних зв'язків при навчанні лексики молодших школярів, ми відзначили, що їх здійснення допомагає формуванню в учнів цілісного уявлення про явища природи і взаємозв'язку між ними і тому робить знання практично більш значущими і застосовними, це допомагає учням використовувати при вивченні іноземної мови ті знання і вміння, які вони придбали при вивченні інших предметів. Нами було розкрито зв'язок англійської мови з цими предметами з урахуванням традиційного та інноваційного підходів на основі форм, методів та засобів навчання.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>